

**rijksuniversiteit
groningen**

REGIONALE ARBEIDSMARKTEFFECTEN VAN HET WELCOME TO THE VILLAGE FESTIVAL TE LEEUWARDEN

Richard van der Veen & Prof.dr. J.P. (Paul) Elhorst, Juni 2016

Rijksuniversiteit Groningen, Faculteit Economie en Bedrijfskunde,

Postbus 800, 9700AV Groningen, tel. 050-3633893, email: j.p.elhorst@rug.nl

1. Inleiding

Sinds 2013 wordt het zomerse festival “Welcome to the Village” georganiseerd in het natuurgebied de Groene Ster vlakbij Leeuwarden.¹ Er wordt veel tijd en energie gestoken in het opzetten van een meerdaags durend festival, waarbij niet alleen muziek en podiumtheater aanbod komt, maar er ook plaats wordt gemaakt voor innovatie en nieuwe initiatieven. De organisatie wil de nadruk leggen op duurzaamheid en milieuvriendelijkheid, en streeft ernaar dit doel gezamenlijk met de bezoekers te bereiken. Deze doelstellingen trekken een specifieke doelgroep aan, welke op lange termijn zal groeien naarmate milieubewust leven en consumeren steeds belangrijker wordt geacht. Daarnaast streeft de organisatie er naar de opbrengsten van het festival zoveel als mogelijk te doen toekomen aan de provincie Friesland door daar waar mogelijk met Friese ondernemers in zee te gaan.

Dit rapport heeft als doel meer inzicht te verschaffen in de arbeidsmarkteffecten die het festival heeft op de regionale economie. Hierbij wordt gekeken naar de banen die direct, maar ook indirect uit het festival voortvloeien. Om deze analyse te kunnen maken, wordt er gebruik

¹ <http://welcometothevillage.nl>. Dit jaar wordt het gehouden van 15-17 juli.

gemaakt van een zogeheten bi-regionaal input-output model ontwikkeld door T.M Stelder en J. Oosterhaven van de Rijksuniversiteit Groningen.² Met behulp van dit model, IRIOS genaamd, kunnen exogene schokken gesimuleerd worden, om zo de impact van de uitgaven van het festival en haar bezoekers zowel binnen als buiten Friesland in kaart te brengen. Om een correcte analyse te kunnen maken wordt er een onderscheid gemaakt tussen de verschillende kanalen waarlangs het festival invloed heeft op de regionale arbeidsmarkt.

Ten eerste wordt er met behulp van gegevens die beschikbaar zijn over de loonkosten die het festival maakt een relatief simpele impact op de regionale arbeidsmarkt berekend, met behulp van een van tevoren samengesteld uitgavenpatroon typerend voor Friese consumenten. De aanstelling van deze individuen leidt indirect tot werk elders, zowel binnen als buiten Friesland, afhankelijk van de sectoren in de economie waaraan zij hun salaris uitgeven. Voorts wordt er gekeken naar de consumptiepatronen van bezoekers die van buiten de regio komen, in dit geval van buiten de provincie Friesland. Deze consumptie zorgt er namelijk voor dat uitgaven die anders buiten de regio zouden plaatsvinden naar binnen de regio worden gedirigeerd. Deze door het festival gegeneerde uitgaven hebben eveneens een belangrijk effect op de arbeidsmarkt van Friesland. Tot slot worden de uitgaven die gemaakt worden om het festival van de grond te krijgen, waarbij gedacht kan worden aan bijvoorbeeld horecavoorzieningen of locatieontwerp, geassocieerd naar specifieke sectoren binnen de economie. Gezien elke sector per regio een unieke multiplier bezit binnen het model, waarbij de multiplier de extra gegeneerde banen als gevolg van de uitgaven omschrijft, kan er een schatting worden gemaakt van de algehele impact van het festival op de regionale arbeidsmarkt en de arbeidsmarkt van overig Nederland. Om de netto bijdrage van het festival aan de Friese economie te kunnen meten, moeten daar echter de arbeidsmarkteffecten van uit Friesland afkomstige bezoekers weer van worden afgetrokken. Een Fries die het festival bezoekt stimuleert weliswaar de Friese economie, maar dit gaat ten koste van andere bestedingen binnen de Friese economie. Een inwoner van Friesland die het festival niet bezoekt, kan zijn of haar geld besteden aan andere zaken waar de Friese economie van profiteert. Dit geldt in extrema als het festival niet zou worden gehouden.

² Gedetailleerde informatie is beschikbaar op <http://www.reg groningen.nl/irios.shtml>.

Het rapport begint met een toelichting op de theorie toegepast in de analyse, waarna benodigde aannames gepresenteerd en onderbouwd worden. Vervolgens worden de resultaten van de analyse weergegeven waarna het rapport afsluit met conclusies.

2. Opzet onderzoek en toelichting

In de jaren negentig heeft de sectie Ruimtelijke Economie bi-regionale input-outputmodellen ontwikkeld van verscheidene provincies in Nederland, waaronder Groningen, Friesland en Drenthe. Bi-regionaal wil zeggen dat de input-output relaties zijn beschreven van de belangrijkste sectoren (38 stuks) binnen de eigen provincie en die met overig Nederland. Onder de sectoren bevinden zich onder meer (i) horeca, (ii) groot- en detailhandel en (iii) cultuur, sport en recreatie. Voor elke sector binnen dit model kan geobserveerd worden welke werkgelegenheidseffecten uitgaven hebben op een specifieke regio. Deze werkgelegenheidseffecten ontstaan uit het feit dat uitgaven aan goederen en diensten elders banen genereren. Bij het organiseren van een festival kan men dan bijvoorbeeld denken aan de aanschaf en het verkopen van eten en drinken voor de bezoekers, de benodigde middelen om meerdere podia op te bouwen, de beveiliging, en het daarna weer opruimen van het festival. Naast het arbeidsmarkteffect dat ontstaat als gevolg van een verhoogde vraag naar benodigde inputs, ontstaat er een indirect effect als gevolg van consumptie effecten. De mensen die geld verdienen voor het leveren van goederen en diensten aan het festival zullen dit op hun beurt ook weer uitgeven. Een gedeelte hiervan kan wederom neerslaan binnen de Friese economie. Deze extra uitgaven geven een iets uitgebreider en realistischer beeld weer van de impact van uitgaven binnen de plaatselijke economie, maar daarbij moet wel de kanttekening worden gemaakt dat deze zogenoemde tweede orde effecten aanzienlijk kleiner zijn dan de eerste orde effecten. Om die reden worden ze niet apart gerapporteerd, ofschoon ze in de berekeningen wel zijn meegenomen.

Met deze verschillende effecten op het oog is het dus belangrijk dat de uitgaven van het festival in kaart worden gebracht en geclassificeerd worden per economische sector en regio. Dit onderscheid is belangrijk, omdat de arbeidsmarkteffecten per sector en per regio sterk

uiteenlopen. De organisatie heeft aangeven dat het festival op zichzelf direct 10 FTE aan werkgelegenheid oplevert, waarvan voor deze analyse de loonkosten buiten beschouwing worden gelaten. Alleen de consumptie die resulteert uit het salaris dat deze werknemers ontvangen wordt als een apart onderdeel onderzocht. Hiervoor wordt een doorsnee bestedingspatroon van een Friese consument gebruikt, zoals beschikbaar gesteld in IRIOS. Dit effect zal relatief klein blijken, omdat de inkomens in de cultuursector aanzienlijk onder het landelijk gemiddelde liggen, en zo ook van werknemers van het Welcome to the Village festival.

Voor de bezoekers van het festival die van buiten de provincie Friesland komen, is een schatting gemaakt met betrekking tot hun additionele uitgaven in Friesland, ofwel op het festival ofwel buiten het festival om, zoals bijvoorbeeld een hotelovernachting. De additionele uitgaven op het festival zijn die buiten de ticketverkoop, zoals het verblijf op de camping of de bestedingen bij pachters aanwezig op het festivalterrein die daarvoor een overeenkomst hebben gesloten met de festivalorganisatie. Dit betreft voornamelijk de verkopers van drank en etenswaren. De hoogte van deze bestedingen is vrij nauwkeurig vast te stellen aan de hand van de muntjesverkoop en omdat informatie beschikbaar is over het aantal personen dat een weekend kaart heeft gekocht en daarbij gebruik heeft gemaakt van de camping. De additionele uitgaven buiten het festivalterrein zijn gebaseerd op enkele aannames met betrekking tot het consumeergedrag van de bezoekers die het betreft, gecombineerd met gegevens over het aandeel bezoekers van buiten de regio, en de gemiddelde hotelprijs per nacht per persoon.

Al deze gegevens tezamen bieden de mogelijkheid om een zogeheten exogene schok te generen binnen het model. Hiermee wordt bedoeld dat alle uitgaven, opgesplitst per sector van de economie, als invoergegevens in het IRIOS model zijn opgenomen. Het model berekent dan aan de hand van deze gegevens in hoeverre deze uitgaven een bijdrage leveren aan de hoeveelheid banen in de provincie Friesland.

3. Data

In goed overleg met de organisatie van het festival is het mogelijk geweest om een helder beeld te kunnen krijgen van de uitgaven en inkomsten van het festival. Naast de beschikbare

balansen over de jaren 2013-2015 is voor het jaar 2015 een specifiekere en zeer gedetailleerde data lijst beschikbaar gesteld. De organisatie toont zich ook gaarne bereid om haar begroting aan derden beschikbaar te stellen. Met behulp van deze lijst was het mogelijk om elke uitgegeven euro door de organisatie na onderzoek toe te kunnen wijzen aan een economische sector. Nadat deze data uitgezocht en geclassificeerd is, is het gebruikt als een exogene schok die de uitgaven van het festival simuleert, nadat de bedragen omgezet zijn naar het jaar van origine van het model. Hierbij is rekening gehouden met inflatie, de conversie van de gulden naar de euro en veranderingen in arbeidsproductiviteit.³ De informatie aangeleverd over personeelskosten en de herkomst van het personeel binnen de organisatie kan dienen als exogene schok binnen het model om de bestedingen van de werknemers te simuleren en te analyseren. Tot slot kan er met behulp van een schatting van uitgaven van de gemiddelde bezoeker en data beschikbaar over het percentage bezoekers van buiten de provincie Friesland een exogene schok geïmplementeerd worden, om zo de werkgelegenheid te schatten die via deze uitgaven ontstaat. Deze schatting is voor een groot deel gebaseerd op inkomsten gegenereerd door horeca pachters op het festival terrein, verkoop van merchandise en informatie met betrekking tot campinggebruik en overnachtingen. Alle data is afkomstig uit het festival georganiseerd in 2015. De kaartverkoop aan deze personen wordt buiten beschouwing gelaten, omdat deze inkomsten worden gebruikt om de uitgaven van het festival te financieren, en daarmee al zijn meegenomen in eerdergenoemde analyse.

³ Omdat de output van het model wordt berekend in 1000 arbeidsjaren per miljoen gulden, is er een omrekeningsfactor vereist gezien de gegevens van het festival allemaal genoteerd staan in euro's van 2015. Hierbij moet er rekening gehouden worden met inflatie over de periode 1995-2015, de toenemende productiviteit van de werknemers en de omzetting van gulden naar euro's. De volgende berekening is gebruikt om deze factor te berekenen:

$$x = \frac{BBP_{2015}/\text{Actieve beroepsbevolking 2015}}{BBP_{1995}/\text{Actieve beroepsbevolking 1995}}$$

4. Resultaten

Tabel 1 geeft de resultaten weer die met behulp van het IRIOS model berekend zijn, afgerond op drie decimalen achter de komma. Kolom (1) geeft weer dat de uitgaven zoals deze door het festival in 2015 zijn gemaakt, geassocieerd per economische sector, binnen Friesland 6,7 FTE opleveren (in de tekst afgerond op 1 decimaal achter de komma). In overig Nederland leveren deze uitgaven ook nog eens 5,6 FTE op. Voor Nederland als geheel leveren de uitgaven 12,4 FTE op. Vergelijken met de andere, hieronder nog te bespreken, posten genereert deze post de grootste werkgelegenheidseffecten. Het is daarmee ook een indicatie van de risico's die het festival loopt, bijvoorbeeld als door onvoorziene omstandigheden zoals slecht weer een deel van het festival geen doorgang kan vinden en de festivalorganisatie een deel van haar inkomsten ziet wegvallen.

Tabel 1: Arbeidsmarkteffecten in FTE's per onderzocht onderdeel

FTE	Uitgaven Festival (1)	Werknemers (2)	Bezoekers (3)	Totaal (4)
Friesland	6,745	1,444	1,553	9,742
Overig Nederland	5,612	0,837	0,373	6,822
Totaal	12,357	2,281	1,926	16,564

Kolom (2) laat vervolgens zien wat het uiteindelijke effect als gevolg van de consumptie van de werknemers betrokken bij de organisatie van het festival als gevolg van hun ontvangen inkomens. Dit ligt een stuk lager ten opzichte van de uitgaven van het festival. Zo levert dit bestedingseffect binnen Friesland 1,4 FTE op, en in overig Nederland 0,8 FTE, hetgeen staat voor een totaal van 2,3 FTE. Kolom (3) geeft weer wat voor effect de geschatte additionele uitgaven van de bezoekers van buiten de provincie Friesland hebben op de regionale en algehele economie. In Friesland zelf wordt 1,6 FTE gegenereerd, terwijl in overig Nederland 0,4

FTE gegeneerd wordt. De FTE gegeneerd in overig Nederland zijn voor een groot deel te danken aan de uitgaven van deze bezoekers aan drank, welke voor het overgrote deel van buiten de provincie Friesland afkomstig is.

Kolom (3) geven de totale werkgelegenheidseffecten weer van het jaarlijkse Welcome to the Village festival. Bovenop de 10 FTE die het festival direct aan werkgelegenheid oplevert, worden door de exogene impuls van het festival nog eens 9,7 FTE binnen Friesland en 6,8 FTE daarbuiten gecreëerd.

5. Correctie Friese bezoekers

De resultaten zoals weergegeven in tabel 1 moeten echter met de zekere zorgvuldigheid geïnterpreteerd worden. Er moet namelijk ook rekening worden gehouden met de opportunitetskosten die horen bij het aantrekken van Friese bezoekers. Deze bezoekers dragen voor een belangrijk deel bij aan de inkomsten die door het festival gegeneerd worden, en dus voor de FTE's die in tabel 1 gerapporteerd zijn. Echter, als men de hypothetische situatie beschouwt waarin het festival niet wordt gehouden, zal het niet zo zijn dat het totale effect dat voor Friesland is berekend tot nul zou reduceren. In dat geval zullen de Friese bezoekers het bedrag dat zij nu uitgeven aan het festival dan namelijk spenderen aan andere zaken. Aangezien dit niet gebeurt als het festival wel bestaat, zijn dit kosten die ontstaan voor de Friese samenleving en Nederland als geheel. Tabel 2 geeft weer hoeveel FTE de Friese bezoekers zouden generen als zij het bedrag wat aan het festival wordt gespendeerd, zouden uitgeven volgens een normaal consumptiepatroon van een doorsnee Fries. Hieruit volgt dat de uiteindelijke opgeleverde hoeveelheid FTE naar beneden toe moeten worden bijgesteld, te weten met 2,3 FTE voor Friesland en 1,3 FTE daarbuiten.

Tabel 2: Verloren arbeidsmarkteffecten in FTE's als gevolg van Friese bezoekers

FTE	Uitgaven Friese bezoekers
Friesland	2,277
Overig Nederland	1,321
Totaal	3,598

6. Conclusie

Het jaarlijkse Welcome to the Village festival levert duidelijk meer op voor de regio Friesland dan men op het eerste gezicht zou denken. Langs verscheidene kanalen heeft het festival impact op de werkgelegenheid. Het aantal FTE dat voortvloeit uit de uitgaven zoals deze door het festival worden gedaan zijn met 6,7 FTE veruit het hoogst. Indien de consumptie effecten van aangestelde werknemers en de additionele uitgaven van niet-Friese bezoekers gedaan in Friesland, exclusief de ticketverkoop, worden meegerekend, levert het festival in totaal voor de provincie Friesland 9,7 FTE op, en voor overig Nederland 6,8 FTE.

Als dit wordt gecorrigeerd voor de opportuniteitskosten van de bezoekers uit de regio Friesland, vallen de resultaten lager uit. In dit geval levert het festival voor Friesland totaal 7,5 FTE op, en voor overig Nederland 5,5 FTE.

Als dit tenslotte wordt gecombineerd met de organisatie, die direct 10 FTE aan werkgelegenheid aan dit festival ontleent, kan geconcludeerd worden dat het festival in zijn geheel 17,5 FTE oplevert voor de provincie Friesland.